

HELSE MIDT-NORGE RHF
Postboks 464
7501 STJØRDAL

Deres ref.:
Vår ref.: 21/9995-8
Saksbehandler: Nina Cecilie Dybhavn
Dato: 27.04.2022

Samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og NAV om individuell jobbstøtte (IPS) – rettslig grunnlag for tverrsektorielt samarbeid

HelseDirektoratet ønsker med dette brevet å informere om rettslige rammer for helse- og omsorgstjenestens samarbeid med Arbeids- og velferdsetaten (NAV) om Individuell jobbstøtte (IPS). Formålet er å klargjøre hvordan IPS må praktiseres med bakgrunn i helselovgivningen.

IPS er et frivillig tilbud til pasienter med moderate til alvorlige psykiske lidelser og/eller rusmiddelproblemer som mottar behandling i helse- og omsorgstjenesten. Målet med IPS er å hjelpe pasienter som ønsker å delta i arbeidslivet ut i ordinært, lønnet arbeid gjennom individuelt tilpasset behandling og arbeidsrettet oppfølging. Jobbsøket skal starte raskt og skje ut fra deltakernes interesser og ferdigheter.

IPS forutsetter et forpliktende og tett samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og NAV, der IPS-jobbspesialister er en integrert del av faste behandlingsteam i helse- og omsorgstjenesten. Samarbeidet kan innebære at helse- og omsorgstjenesten har etablert kontorfasilitet til IPS-jobbspesialisten, og at IPS er en del av tjenestetilbudet som rutinemessig tilbys pasientgruppen.

I det følgende gis det nærmere informasjon om hvordan IPS-samarbeidet kan ivaretas på en best mulig måte, herunder håndtering og deling av taushetsbelagte opplysninger mv.

Vi ber om at innholdet i brevet gjøres kjent for helse- og omsorgstjenestene og legges til grunn i det videre arbeidet med IPS.

1. Sentrale føringer for organiseringen av IPS-samarbeidet

IPS-jobbspesialisten har en sentral rolle i IPS. Enkelte IPS-jobbspesialister er i dag ansatt i helse- og omsorgstjenesten, men flertallet er ansatt i NAV. For å tydeliggjøre ansvars-, oppgave- og rollefordelingen mellom de to sektorene og klargjøre finansieringen av jobbspesialister; har Helse- og omsorgsdepartementet (HOD), i dialog med Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID), vurdert at IPS-jobbspesialister i fremtiden bør ansettes i og finansieres fra NAV.

Utgangspunktet er at IPS-jobbspesialistens oppgaver knyttet til arbeidsformidling og annen arbeidsrettet oppfølging ikke er å anse som helsehjelp etter helselovgivningen. Helse- og omsorgstjenestens samhandling med IPS-jobbspesialisten vil derimot være å anse som helsehjelp, og må skje på bakgrunn av pasientens samtykke og i tråd med helselovgivningens regler.

HelseDirektoratet

Avdeling helserett og bioteknologi
Nina Cecilie Dybhavn

Postboks 220 Skøyen, 0213 OSLO • Besøksadresse: Vitaminveien 4, Oslo • Tlf.: (+47) 47 47 20 20
Org.nr.: 983 544 622 • postmottak@helsedir.no • www.helsedirektoratet.no

Det ovenstående innebærer at:

- Helsepersonellet må gi pasienten informasjon om hva IPS innebærer for at vedkommende skal kunne vurdere om det er ønskelig å motta tilbudet.
- Helsepersonell kan gi taushetsbelagt informasjon til IPS-jobbspesialisten først når pasienten har samtykket til dette.
- Dersom IPS-jobbspesialisten deltar i behandlingsmøter før pasienten har samtykket til utlevering av taushetsbelagt informasjon, må pasientopplysninger omtales i anonym form
- IPS-jobbspesialistens oppgaver knyttet til arbeidsrettet oppfølging skal ikke dokumenteres i pasientjournalssystemer.
- Nødvendige og relevante opplysninger om helsepersonelllets samarbeid med IPS-jobbspesialisten, herunder avgitte samtykker og utlevering av opplysninger, dokumenteres på vanlig måte i pasientens journal.

Punktene er nærmere utdypet nedenfor. De særlige spørsmålene som oppstår der IPS-jobbspesialisten er ansatt i helse- omsorgstjenesten (kommunen eller spesialisthelsetjenesten) er omtalt nedenfor under pkt. 2.

2. Særlig om situasjonen der IPS-jobbspesialister er ansatt i helse- og omsorgstjenesten

IPS-jobbspesialistens oppgaver slik disse er beskrevet ovenfor anses som nevnt ikke som helsehjelp. Nødvendig dokumentasjon knyttet til slike oppgaver skal ikke dokumenteres i pasientens journal. Taushetsbelagte opplysninger kan ikke deles fritt mellom helsepersonellet og IPS-jobbspesialisten uten pasientens samtykke.

Dersom IPS-jobbspesialisten i tillegg til sine primæroppgaver har oppgaver som anses som helsehjelp, vil helselovgivningen gjelde for denne delen av arbeidet. Det innebærer blant annet at relevante og nødvendige opplysninger om helsehjelpen skal dokumenteres i pasientens journal etter kravene i forskrift om pasientjournal §§ 4-8. Heller ikke disse opplysningene kan brukes til arbeidsrettede formål uten at pasienten først har samtykket til dette.

For personer som innehar en slik dobbeltrolle, kan det være utfordrende å skille mellom oppgavene og håndtere taushetsbelagt informasjon på riktig måte. Det kan derfor være hensiktsmessig at IPS-jobbspesialistene, der de er ansatt i helse- og omsorgstjenesten, kun har oppgaver med arbeidsrettet oppfølging av pasientgruppen. Uansett er det viktig med gode rutiner for overholdelse av regelverket, herunder regler om dokumentasjon, taushetsplikt og bruk av opplysninger for de ulike formålene, som tilgangsstyring i pasientjournalssystemet. God informasjon til pasienten og innhenting av samtykke til deling og bruk av pasientopplysninger for arbeidsrettede formål vil være grunnleggende.

3. Nærmere om samtykke som grunnlag for informasjonsdeling

For at pasienter skal kunne motta IPS, må behandlende helsepersonell snakke med pasienten om det er et ønske om bistand til å finne arbeid, og om det er ønske om å etablere kontakt med IPS-jobbspesialisten. Alle pasienter i behandlingsteam der det finnes et IPS-tilbud, bør få informasjon om IPS uavhengig om de vurderes klare eller motiverte for jobb. Til dette kan det utarbeides lett tilgjengelig informasjon slik at pasienter er kjent med at det finnes tilbud om IPS.

Helsepersonell har taushetsplikt om pasientens helseopplysninger. En kontakt fra helsepersonellet til IPS-jobbspesialisten krever dermed et samtykke fra pasienten, fordi selve kontakten om en konkret pasient vil innebære at helseopplysninger om pasienten gis til IPS-jobbspesialisten. Det vil blant annet være nødvendig å gi informasjon om at pasienten er til behandling og faller innenfor målgruppen til IPS, og å oppgi kontaklinformasjon til pasienten. Krav om samtykke fra pasienten før det deles pasientopplysninger vil gjelde selv om jobbspesialisten er ansatt i helse- og omsorgstjenesten.

For at samtykket skal være gyldig, må helsepersonellet forsikre seg om at pasienten forstår hvilke opplysninger det kan være aktuelt å utlevere til IPS-jobbspesialisten. Samtykket skal være frivillig. Det stilles ingen formkrav til samtykket og det trenger ikke å være skriftlig, men det bør framgå av journalen at samtykke er innhentet.

Dersom pasienten ikke samtykker, kan vedkommende ikke henvises til oppfølging hos IPS-jobbspesialisten. Dette blir da en situasjon der pasienten velger ikke å delta i IPS. Pasienten kan ombestemme seg, for eksempel etter drøfting med sin behandler. Behandler kan ved samtykke fra pasient også invitere IPS-jobbspesialisten til å informere om tilbudet til pasient slik at pasienten har et godt grunnlag for å bestemme seg.

Dersom IPS-jobbspesialisten deltar i samtaler eller møter om en konkret pasient før pasienten har samtykket til at taushetsbelagt informasjon kan deles, må opplysninger gis til IPS-jobbspesialisten i anonym form.

Pasienten må samtykke til deling av nødvendig taushetsbelagt informasjon også i det videre tverrfaglige samarbeidet. Dette gjelder uavhengig av om IPS-jobbspesialisten er ansatt i NAV eller i helse- og omsorgstjenesten. Helsepersonellet skal gi informasjon om hva samarbeidet vil innebære, og hvilke opplysninger om pasienten det vil være behov for å dele. Det vil være en fordel om taushetsbelagte opplysninger så langt som mulig deles med pasienten til stede, eller av pasienten selv. Pasientens samtykke til deling av opplysninger nedtegnes i pasientens journal. Pasienten kan til enhver tid trekke samtykket tilbake.

Det er viktig å inkludere IPS-jobbspesialisten i det tverrfaglige samarbeidet. Helsedirektoratet anbefaler at behandlingsteamene etablerer rutiner for møter med anonyme drøftinger, slik at man sikrer godt tverrfaglig samarbeid og at flest mulig gis tilbud om IPS.

4. Dokumentasjon av helsehjelp i pasientjournal

Helsepersonell som yter helsehjelp har plikt til å dokumentere opplysninger som er relevante og nødvendige for helsehjelpen, jf. helsepersonelloven §§ 39 og 40 og forskrift om pasientjournal. Helsepersonellets samarbeid med NAV/IPS-jobbspesialisten vil være å anse som helsehjelp, og relevante og nødvendige opplysninger om samarbeidet skal dokumenteres i pasientens journal.

Som beskrevet ovenfor vil en IPS-jobbspesialists primær oppgaver knyttet til arbeidsrettet oppfølging og arbeidsformidling ikke være å anse som helsehjelp. Dette vil være utgangspunktet også der jobbspesialisten er ansatt i helse- og omsorgstjenesten. Jobbspesialistens oppfølging er da ikke omfattet av dokumentasjonsplikten, og skal ikke dokumenteres i pasientjournalen.

5. Tilgang til opplysninger i pasientjournalssystemet

Opplysningene i pasientjournalen er omfattet av taushetsplikt. Helsepersonellets mulighet til å utveksle taushetsbelagte opplysninger til sektorer utenfor helse, som eksempel NAV, barnehage eller skole, der formålet er noe annet enn å yte helsehjelp, må som hovedregel baseres på samtykke fra pasienten eller den som representerer pasienten. Det finnes ingen regler i helselovgivningen som gir adgang til uten pasientens samtykke å utgi opplysninger til samarbeidende instanser for å bidra til et tverrfaglig samarbeid om oppfølging av pasienten.

6. Informasjon om direktoratenes videre arbeid med IPS

Med utgangspunkt i anbefalingen om at jobbspesialister fremover bør ansettes og finansieres av NAV, har HOD og AID gitt Helsedirektoratet og Arbeids- og velferdsdirektoratet i tildelingsbrevet for 2022 i oppdrag å utarbeide en plan for å ivareta og videreutvikle IPS-metodikken og stimulere til fortsatt samhandling og teamarbeid. I oppdraget bes direktoratene om at det inngår en vurdering av hvordan dette bør gjennomføres og hvordan man under denne organiseringen best kan sikre god rapportering og

styringsdata om jobbspesialistenes arbeid og om deltakerne i IPS, samt hvordan tilskuddsordningen over Helse- og omsorgsdepartementets budsjett kan innrettes for å styrke helsetjenestens arbeid med IPS til beste for målgruppen.

Tilskuddsordningen for Individuell jobbstøtte og jobbmestrende oppfølging vil på bakgrunn av dette gjennomgå endringer fra sin nåværende form. Dette vil det komme mer informasjon om i 2023.

Vi vil også informere om at Helsedirektoratet og Arbeids- og velferdsdirektoratet for tiden samarbeider om å utarbeide nasjonale faglige anbefalinger om individuell jobbstøtte (IPS). Disse planlegges for ekstern høring høsten 2022.

Helsedirektoratet håper at det ovenstående er klargjørende, og vil veilede ytterligere ved behov.

Vennlig hilsen

Wenche Dahl Elde e.f.
avdelingsdirektør

Nina Cecilie Dybhavn
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

Mottaker	Kontaktperson	Adresse	Post
Landets kommuner HELSE MIDT-NORGE RHF		Postboks 464	7501 STJØRDAL
HELSE NORD RHF		Moloveien 16	8003 BODØ
Helse Sør-Øst RHF		Postboks 404	2303 HAMAR
HELSE VEST RHF		Postboks 303	4068 STAVANGER